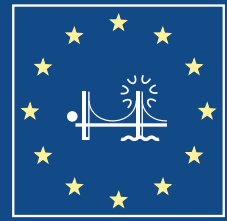

Fokus på narkotika

Fritidsstofbrug — En stor udfordring for EU

E . O . N . N .

Det Europæiske Overvågningscenter
for Narkotika og Narkotikamisbrug

Politikkerne skal sigte på at reducere risiciene

De fleste mennesker, der indtager psykoaktive stoffer i natklubmiljøet, gør dette for at »have det skægt«.

En reduktion af de risici, et stigende antal almindelige unge i EU løber ved at indtage sådanne stoffer i den slags miljøer, er et af de vigtigste hensyn blandt de politiske beslutningstagere på lokalt, nationalt og internationalt plan.

Let adgang til stoffer i natklubmiljøet er en kritisk faktor, og med tanke på, at det ikke er lykkedes at reducere udbuddet, er innovative tiltag påkrævet. Sådanne tiltag bør i almindelighed fokusere på de risici, der er forbundet med stoffer i natklubmiljøet, og specifikt på de unge stofbrugere, der er mest udsatte for at udvikle akutte eller langvarige helbredsproblemer.

Forbindelsen mellem fritidsbrug af psykoaktive stoffer og musik og natteliv er velkendt. I 1930'erne brugte jazzmusikere marihuana og kokain som fritidsstof. Amfetaminer, hallucinogener og en række psykotropiske lægemidler blev tilføjet af rock and roll-fænomenet i 1960'erne og punkmiljøet i 1970'erne.

I 1980'erne dukkede MDMA, almindeligt kendt som »ecstasy«, op i dele af Europa og begyndte at blive brugt i den dansemiljø-kultur, der kaldes »rave«, »acid house« eller »techno«. Et årti senere have dansemusik og ecstasy spredt sig ud over hele EU med en hastighed og

intensitet, man kunne forvente sig i den digitale tidsalder [1].

Spredningen af fritidsstofbrug og af syntetiske stoffer i særdeleshed har givet anledning til international bekymring om passende politiske tiltag.

Definition

Ved fritidsstofbrug menes i denne sammenhæng brug af psykoaktive stoffer med henblik på at »have det skægt« i natklubmiljøer.

Et blik på de væsentligste politiske spørgsmål

1. Stofbruget blandt mennesker i natklubmiljøer er meget højere end i befolkningen som helhed og er særlig udbredt blandt relativt velhavende, udadvendte unge i byerne, og der ses en tydelig forbindelse mellem stoffer og alkohol.
2. Stofbrug i natklubmiljøer er tæt forbundet med de unges forbrugerlivsstil, og dette udnyttes af musik-, underholdnings- og alkoholindustrien samt andre industrier, hvis interesser er rettet mod de unge.
3. På trods af mediernes fokusering på dødsfald i forbindelse med ecstasy er det største problem for den offentlige sundhed risikoen for langvarig svækkelse af helbredet som følge af regelmæssig eller en periodevist intensiv brug af stimulerende stoffer af amfetamintypen, såsom MDMA.
4. Tiltag rettet mod dem, der er udsat for risici i natklubmiljøerne, bør baseres på, hvordan man bedst kan styre de risici, der er forbundet med stofferne, ved at informere, navnlig om de visse risici på lang sigt.
5. Simple, grundlæggende regler for organiseringen af dansearrangementer anses i stadig stigende grad for at være den bedste måde at forebygge umiddelbar skade på.
6. Handling på EU-plan til forebyggelse af fritidsstofbrug skrider hurtigt frem, og EONN samarbejder med medlemsstaterne med henblik på at indsamle information om problemets udstrækning og mulige løsninger.

»Fritidsstofbrug, navnlig brug af syntetiske stoffer, bliver mere og mere udbredt. Det bør bemærkes, at dem, der bruger disse stoffer, ikke hovedsageligt findes blandt de marginaliserede eller socialt underprivilegerede, men derimod blandt de unge, flittige, beskæftigede og relativt velhavende. Disse tendenser er tilsyneladende opstået hurtigt på tværs af EU.«

MIKE TRACE, FORMAND
EONN'S BESTYRELSE

Fritidsstofbrug — Oversigt

1. Forbindelse til velstand og nattelig

Om end forekomsten af fritidsstofbrug i befolkningen som helhed er lav, er den meget højere blandt folk i natklubmiljøerne. Denne tendens varierer dog meget på tværs af EU. For eksempel varierer andelen af unge (15-34 år) i befolkningen, der på et eller andet tidspunkt har prøvet ecstasy, fra under 1 % i Grækenland til 12 % i Det Forenede Kongerige. Brugen er højest blandt mænd i alderen 20-30 år.

Undersøgelser gennemført i natklubmiljøer har vist, at den andel, der på et eller andet tidspunkt har prøvet ecstasy, er så høj som 22 % i Athen og 85 % i London (se figur 1).

Løseligt beregnet skønnes det, at mellem 3 og 3,5 millioner voksne i EU har prøvet ecstasy mindst én gang [2], [3]. Heraf har 4-500 000 brugt det mindst én gang om ugen over en længere periode.

Den væsentligste begrundelse, folk angiver for at tage ecstasy, er at more sig, når de danser, og at have det skægt. Der bliver også taget andre stoffer for at få mere selvtillid og energi eller få nye oplevelser [4] [5] [7]. Forbindelsen mellem stoffer og alkohol tydeliggøres af den højere forekomst af stofbrug blandt relativt velhavende unge mennesker, der besøger dansesteder, pubber og barer og drikker store mængder alkohol. Alkohol er fortsat den psykoaktive substans, der finder hyppigst og mest udbredt anvendelse til fritidsbrug.

I dansemiljøerne er stimulerende stoffer, såsom ecstasy (almindeligvis indeholdende MDMA), kokain og amfetamin, udbredte. Hallucinogene stoffer og planter samt »poppers« (amylnitrat) bliver også taget »for at have det skægt«. Cannabis, beroligende stoffer, hypnotika og sedativa bliver nogle gange brugt sammen med disse stoffer.

De beslutninger, der er blevet vedtaget af Rådet under det spanske formandskab, samt de, der er kommet til i løbet af 2002 på opfordring af visse EU-medlemsstater og De Forenede Nationers Kommission for Narkotiske Stoffer, har været det politiske incitament til at udvikle tiltag, der er rettet mod forebyggelse af fritidsstofbrug på både regionalt og internationalt plan.

Eksperimenterne land for land på dette område er dog stadig begrænsede og splittede. Den nylige fælles analyse af situationen og den generelle orientering, den har givet anledning til på europæisk plan, er et første skridt. Hvis den politiske vilje fortsætter, skulle det være muligt at udvikle relevante retlige og operationelle processer, der giver mulighed for samarbejde og bæredygtig koordinering af udveksling og evaluering af god praksis samt systematisk netværkssamarbejde på dette område, hvilket er et afgørende skridt mod etablering af fælles redskaber.

GEORGES ESTIEVENART
EONN'S ADMINISTRERENDE DIREKTØR

2. Det er et spørgsmål om livsstil

Undersøgelser i en række EU-medlemsstater viser konsekvent, at størstedelen af fritidsstofbruget udgør en del af en balanceret forbrugerlivsstil — og er begrænset til en bestemt fase i unge menneskers liv, før arbejds- og familieforpligtelser tager over.

På ethvert givet tidspunkt er der dog tilsyneladende en hård kerne af storbrugere. Disse personer betragtes ofte som folk, der flytter grænser og fremviser en rå og fysisk hedonisme ud fra et princip om, at det er »bedre at være tosset end trist«.

At dømme efter en undersøgelse af unge i nattelig miljøer i ni byer i EU [5] vil omkring 14 % af dem, der nogensinde har brugt

ecstasy, i en periode tage det mindst én gang om ugen (se figur 2). Under mere intense morskabsøgende ferieperioder kan der for ellers moderate fritidsstofbrugere være en tendens til at »give den hele armen« og have en intensiv brug [5] [6].

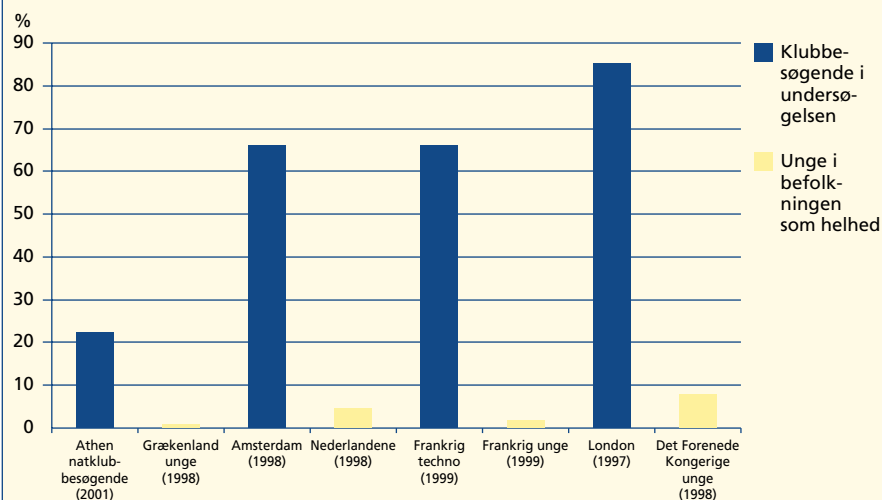
Stof- og alkoholforbruget i natklubmiljøer er blevet kraftigt forøget i kraft af brugen af stimulerende stoffer, der holder folk lysvågne. Dette har medført en væsentlig sidegevinst for musik-, underholdnings- og alkoholindustrierne. Sidstnævnte har udviklet mærker, der er rettet særligt mod dansemarkedet. Andre industrier har anvendt de samme metoder til at sælge en lang række varer, såsom mobiltelefoner, sportssko, tøj og hårgelé. Fritidsstofbrug er tæt forbundet med mode og image.

I forbindelse med meldinger om skuffelse over ecstasys virkninger er der en stigende bekymring over spredningen af kokain i visse EU-medlemsstater. Tilgængeligheden af kokain i kombination med stoffets »champagne-image« betyder, at kokain kan være på vej til at overtage ecstasys plads på de toneangivende in-steder i nattellivet.

3. Når det ikke længere er »skægt« ...

Offentlighedens opfattelse af helbredsrisici i forbindelse med fritidsstofbrug er hovedsageligt skabt af massemedierne, og dødsfald forårsaget af ecstasy har tiltrukket sig en hel del opmærksomhed. Set fra den offentlige sundheds perspektiv er den største bekymring dog risikoen for langvarige svækkelser af helbredet som følge af regelmæssig brug eller periodevis

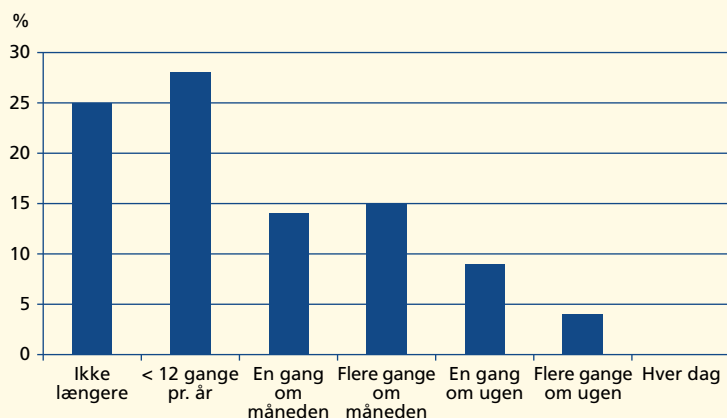
Figur 1 — Langtidserfaring med brug af ecstasy

NB: I undersøgelsen n = 100-986.

Se årsberetningen om narkotikasituationen for de unge for kildedetaljer.

Figur 2 — Hyppighed af ecstasybrug blandt dem, der nogensinde har brugt ecstasy

NB: n = 897 personer, der nogensinde har brugt ecstasy i ni EU-byer.

Kilde: Bearbejdet fra Calafat, A. (2001), SONAR/IREFREA Project Risk and Control.

intensiv brug af stimulerende stoffer af amfetamintypen.

Den videnskabelig dokumentation for de langsigtede risici ved brug af MDMA er ikke fyldestgørende. De politiske beslutningstagere er dog opmærksomme på eksemplet med rygning og den manglende evne til at protestere mod tobaksindustriens magtfulde interesser i forbindelse med risiciene ved cigaretter på lang sigt.

De mere umiddelbare risici forbundet med fritidsstofbrug omfatter dehydrering som følge af langvarig dans i dårligt ventilerede lokaler, trafik- og andre ulykker, helbredsrisici fra tabletter, der tages og sælges som værende ecstasy (men som indeholder andre psykoaktive stoffer), samt overdreven indtagelse af alkohol.

En meget lille og generelt set uforudselig andel af befolkningen er særlig sårbar over for pludselige akutte helbredsproblemer fra en standarddosis af et psykoaktivt stof. Sociopsykologiske problemer forbindes især med uvidende brug af hallucinogener, regelmæssigt eller stort forbrug af psykoaktive stoffer samt individuel sårbarhed.

4. Troværdighed er en forudsætning for at reducere risikoen

Tiltag over for fritidsstofbrug i natklubmiljøer er generelt informationsbaseret og sigter på at nå til forståelse om, hvordan man bedst kan styre risiciene. Realistisk set vil budskaber, der blot siger »Brug ikke stoffer«, ikke blive godtaget af dem, der er mest udsatte.

Blandt de interventionsstrategier, der er blevet vedtaget i EU, er den foretrukne metode distribution af informationsmateriale

om stoffer og hermed forbundne helbredsproblemer samt spørgsmål af juridisk og følelsesmæssig art. En ikke-måltrettet distribution af information kan dog give det indtryk, at stofbrug er mere udbredt, end det er, og der er begrænset kendskab til, hvilken virkning sådanne ufokuserede og upersonlige metoder kan have. Information uddeles sommetider ved personlig intervention på diskoteker eller til »rave«-fester, herunder ved hjælp af »ung til ung«-initiativer. Den slags interventioner bliver som regel godt modtaget, fordi målgruppen anser dem, der giver oplysningerne, for at være velinformerede og socialt acceptable.

Kemisk analyse af piller i forbindelse med arrangementer appellerer til potentielle eller faktiske kunder, der ønsker at vide mere om indholdet i de stoffer, de har til hensigt at bruge. Dette giver også brugere og fagfolk mulighed for intensiv diskussion. Flere oplysninger findes på internettet (http://www.emcdda.org/multimedia/project_reports/responses/pill_testing_report.pdf) [2].

5. At skabe et sikrere natklubmiljø

I den seneste tid er simple, grundlæggende regler for sikkerhed i festmiljøer i stigende grad blevet anset for at være den mest direkte måde at forebygge skader i forbindelse med stoffer. I Det Forenede Kongerige er de tilgængelige på internettet i form af officielle retningslinjer vedrørende »sikker dans«. Formålet er at minimere de mest hyppigt forekommende helbredsrisici ved at tilbyde frisk drikkevand og »chill-out«-områder (steder til at køle ned). Retningslinjerne anbefaler uddannelse i førstehjælp for personalet, narkotikaovervågning og tidlig afsløring af

problemer — samt at lette det opsøgende arbejde.

Der findes lignende retningslinjer i flere EU-lande, men natklubejernes og de lokale myndigheders gennemførelse heraf er stadig meget varieret. Nu er der dog initiativer til at etablere et harmoniseret sæt retningslinjer på tværs af EU for sikre natklubbesøg.

Der er allerede blevet udviklet protokoller mellem forebyggelsesteam og natklubbestyrere i visse EU-lande.

De politiske beslutningstagere har midlerne til at håndhæve gennemførelsen af sådanne retningslinjer inden for fritidsindustrien, hvilket de positive erfaringer fra Italien viser.

Stoffer og trafikulykker er en anden kilde til stor bekymring. I områder med stor koncentration af dansesteder har dette ført til foranstaltninger såsom tilbud om offentlig transport til og fra arrangementerne.

6. Handling på EU-plan

En beslutning vedtaget af Rådet og medlemsstaternes repræsentanter om forebyggelse af fritidsstofbrug [8] gav i 2002 et sammendrag af ovenstående punkter og anmodede medlemsstaterne om:

- at overveje betydningen af interaktive og målrettede informations- og bevidstgørelsesstrategier, der rettes mod befolkningen i almindelighed og de unge i særdeleshed
- at give nem adgang til oplysninger, for eksempel via internettet
- at fremme alternative fritidsaktiviteter
- at reducere de risici, der er forbundet med fritidsstofbrug
- at involvere familierne og samfundet generelt i forebyggelse af den slags stofbrug, navnlig gennem ungdomsorganisationerne
- at fremme forebyggelsesprogrammer og kommunikationsstrategier på basis af forskellige målgruppers særlige behov
- at fortsætte bestræbelserne på at reducere efterspørgslen blandt de unge ved at begrænse forsyningerne og markedsføringen af vanedannende stoffer.

EONN vil fortsætte med at udveksle oplysninger med medlemsstaterne om, hvordan stofferne bruges, samt om forbrugsmønstre og tiltag. Der er også en fælles aktion vedrørende syntetiske stoffer, hvor EONN spiller en central rolle. EU's narkotikahandlingsplan (2000-04) sigter på »at opnå en markant begrænsning af udbredelsen af stofbrug og rekrutteringen hertil, navnlig blandt brugere under 18 år«.

Konklusioner

Fritidsstofbrug — Strategiske overvejelser

Dette strategidokument sammenfatter situationen inden for fritidsstofbrug i EU og de nuværende strategiske spørgsmål og peger på yderligere kilder for dem, der ønsker at vide mere. De følgende betragtninger er af særlig interesse for de politiske beslutningstagere.

1. Det forholdsvis høje fritidsstofbrug kræver målrettede og specifikke foranstaltninger. Dette kræver målrettet forskning i brugsmønstre og -kontekster, risikopfattelse og tiltag.
2. Underholdnings- og alkoholindustrierne bør overvåges og involveres i foranstaltninger med henblik på at begrænse tilgangen til og markedsføringen af — samt efterspørgslen efter — skadelige psykoaktive stoffer, herunder alkohol, blandt unge.
3. Konsekvenser og risici ved fritidsstofbrug bør undersøges videnskabeligt. Hensigtsmæssige tiltag bør iværksættes af social- og sundhedssektorerne. Vi har brug for at vide mere om risiciene ved stofbrug på lang sigt.
4. For at reducere både de individuelle og offentlige sundhedsrisici bør realistiske tiltag i natklubmiljøerne fokusere på personlig og balanceret information baseret på kendsgerninger, navnlig om risikoen af helbredsskader på lang sigt. Forsøg på at kontrollere tilgængeligheden af stoffer er ikke tilstrækkeligt til at reducere risiciene.
5. Sikkerheden i fritidsmiljøerne kræver lovgivning og organisering. Retningslinjer for sikre natklubbesøg udgør det mest lovende og politisk gennemførlige tiltag til at reducere de akutte risici.
6. EU og de individuelle medlemsstater skal fortsætte med en høj grad af samarbejde og informationsudveksling, med et betydeligt engagement fra EONN's side, med henblik på at opretholde fokus på dette vigtige spørgsmål — og at opnå realistiske og effektive løsninger.

Vigtigste kilder

[1] Shapiro, Harry (1999), *Waiting for the man: the story of drugs and popular music*, Helter Skelter Publishing, London.

[2] EONN's årsberetninger, 2001 og 2002.

[3] Ramsay, M. et al. (2001), »Drug misuse declared in 2000: results from the British crime survey research study«, *Home Office Research Study*, Vol. 224, Development and Statistics Directorate.

[4] Calafat, A. et al. (1999), *Night life in Europe and recreative drug use*, Sonar 98 Irefrea, Spain.

[5] Calafat, A. et al. (2001), *Risk and control in the recreational drug culture*, Sonar Project Irefrea, Spain.

[6] Bellis, M. et al. (2000), »Ibiza uncovered: changes in substance use and sexual behaviour amongst young people visiting an international nightlife resort«, *International Journal of Drug Policy*, Vol. 11, s. 235-244.

[7] Solowij, N., Hall, W. og Lee, N. (1992), »Recreational MDMA use in Sydney: a profile of 'ecstasy' users and their experiences with the drug«, *British Journal of Addiction*, Vol. 87, s. 116-117.

[8] Rådet for Den Europæiske Union, Codrogue 36, 7971/02, BXL, 15. april 2002.

Webinformation

www.clubhealth.org.uk
(retningslinjer for sikre natklubbesøg)

www.drug-prevention.de

www.drugcom.de

www.eve-rave.de

www.sindrogas.es

www.clubscene.ie

www.checkyourdrugs.at

[www.emcdda.org/multimedia/
project_report/responses/
pilltesting_report.pdf](http://www.emcdda.org/multimedia/project_report/responses/pilltesting_report.pdf)

Fokus på narkotika er en række strategidokumenter, som udgives af Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EONN) i Lissabon.

Strategidokumenterne udgives seks gange om året på Den Europæiske Unions 11 officielle sprog plus norsk. Originalsprog: engelsk. De kan også downloades fra EONN's websted (<http://www.emcdda.org>). Alt må gengives under forudsætning af kildeangivelse. Ønsker De et gratis abonnement, kan vi kontaktes via e-post: info@emcdda.org. De kan også tilmelde Dem på EONN's hjemmeside for at få opdateringer om nye produkter.

OFFICIEL UDGIVER: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer

© Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug, 2002

ADMINISTRERENDE DIREKTØR: Georges Estievenart

REDAKTØRER: Joëlle Vanderauwera, John Wright

FORFATTER: Deborah Olszewski, Gregor Burkhardt

BIDRAGSYDERE: Margareta Nilson, Alain Wallon

GRAFISK DESIGN: Dutton Merrifield, Det Forenede Kongerige

Printed in Italy